

Specifické metody práce na ZŠS

Edukační, hraniční, rehabilitační
(fyzioterapeutické)

Specifické metody práce na ZŠS

Edukační – bazální stimulace, snoezelen, počítačové programy, AAK, VOKS, aromaterapie

Hraniční – ergoterapie, canisterapie, hipoterapie, míčkování, metoda Veroniky Sherbone, cvičení na podporu vestibulární stimulace, metoda reflexní terapie pro oblast úst a obličeje (Castilo Morales)

Rehabilitační (fyzioterapeutické) – terapie reflexní lokomoce (Vojtova metoda), Bobathův koncept, Petöho terapie

Edukační metody

- ▶ bazální stimulace,
- ▶ snoezelen,
- ▶ aromaterapie
- ▶ počítačové programy,

- ▶ AAK, VOKS

Bazální stimulace v rámci edukačního procesu

í nabídka

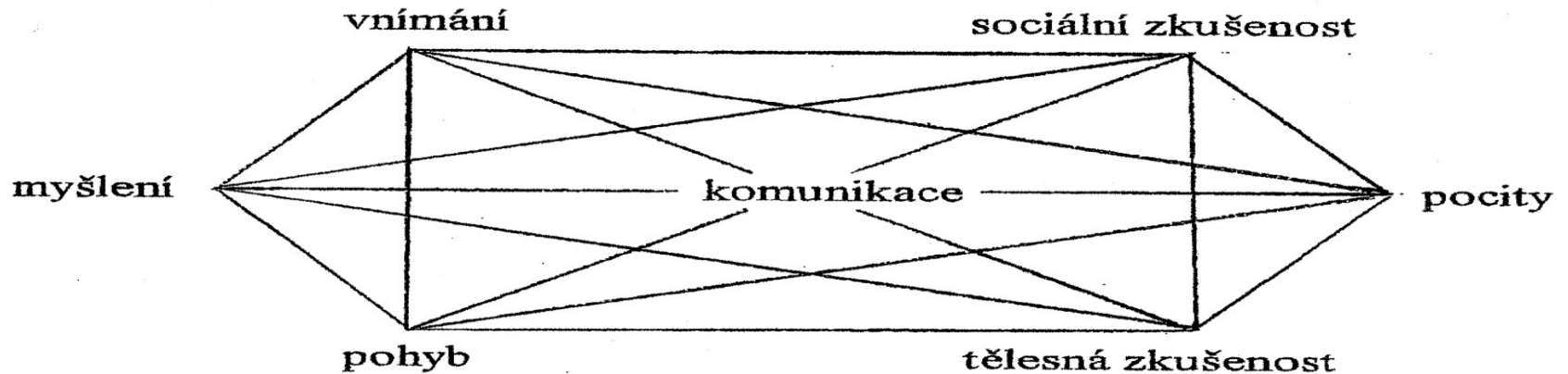
- ▶ pedagogicko-psychologická aktivita, nabízí velmi těžce postiženým jedincům možnosti podpory a rozvoje. Jedná se o elementární základní nabídku, pojem stimulace se rozumí nabídka podnětů ve všem, kde člověk s těžkým postižením není schopen se postarat o dostatečný přísun přiměřených podnětů pro svůj vývoj.

Bazální stimulace

- ▶ Historie – vznik na podporu konceptu rané podpory, kladen důraz na interdisciplinární přístup (týmovou práci).
- ▶ **Prof. Andreas Fröhlich** – vznik v 70. letech minulého století v Německu.
- ▶ Základní myšlenkou bazální stimulace je požadavek **celistvosti**, holistický přístup.
- ▶ Za základní princip BS se považuje zjištění, že pomocí těla můžeme jedince uvést do reality (skutečnosti), zprostředkováním zkušenosti a vjemů. Vždy bereme v úvahu individuální vývoj dítěte, ne kalendářní věk!!!

Bazální stimulace

Znázornění celistvosti ve vývoji člověka

Bazální stimulace

Platí, že : všechny složky jsou stejně důležité, všechny složky působí společně.

Prostřednictvím pohybu a vnímání se vytvářejí tělesné zkušenosti, které jsou neoddělitelné od naší osoby.

Princip – **zde a teď** podpora spočívá v současnosti, ve společném zaměstnávání, podněcování a komunikaci.

Jednotlivé oblasti podpory

- ▶ Jedinec s těžkým postižením se nachází ve stavu extrémně redukováných aktivit. Pomocí bazálních (základních) podnětů lze alespoň občas částečně otevřít tuto individuální izolaci
- ▶ somatické,
- ▶ vibrační,
- ▶ vestibulární,
- ▶ orální,
- ▶ akustické,
- ▶ taktilně haptické,
- ▶ vizuální podněty –

Somatické, vibrační, vestibulární podněty

Somatické podněty	Vibrační podněty	Vestibulární podněty
Poznat a využívat povrch těla jako orgán vnímání	Dítě se má učit cítit vibraci	Dítě se má naučit rychle vnímat v různých směrech (nahoru/dolů)
Umět motoricky reagovat na podněty těla	Při akusticko-vibrační stimulaci má být sluchový orgán synchronně podněcovaný	Tělo se nemá nepociťovat jenom jako podložku
Učit se lokalizovat podněty na vlastním těle		Výstavba odpovídajícího svalového tonusu
Vytvářet předpoklady pro základní poznatky o vlastním těle a jeho zkušenostním potenciálu		Orientovat se hlavou v prostoru

Orální, akustické podněty

Taktilně haptické, vizuální podněty

TAKTILNĚ HAPTICKÉ PODNĚTY	VIZUÁLNÍ PODNĚTY
Zřetelně vyznačit citlivé oblasti rukou	Naučit fixovat nejjednodušší podněty
Umožnit rukama něco cítit	Naučit vědomě aktivovat postavení očí
Vytvořit možnost něco pevně držet	Je třeba nacvičit pohyby očí a hlavy za podnětem
Vytvořit možnost věci uchopit	Naučit chápat lidi a každodenní předměty jako věci určené ke zrakovému vnímání
Vytvořit možnost věci vědomě pustit (uvolnit úchop)	
Poznat, že věci jsou charakteristické na omak	

Somatické podněty

- ▶ Somatické podněty – **tělesné schéma**, obraz o vlastním těle. Primární tělesná zkušenost se vyvíjí dotykem, vychází ze středu těla, od trupu, přechází přes končetiny až podráždění (aktivace) dojde k prstům rukou a nohou.
- ▶ Používání indických baby masáží, které byly pro účely použití u dětí s těžkým postižením zjednodušeny a modifikovány.

Baby masáže

INDICKÉ DOJENÍ

Táhlými, pevnými, ale ne silovými pohyby suneme střídavě ruce od kyčle ke kotniku. (Tlak nadlehčíme v oblasti kloubů). Rukama přehmatáváme tak, abychom se vždy dotýkali alespoň jednou rukou masírovaného těla.

Vibrační podněty

Somatické podněty zasahují jen svalstvo a kůži, kostra je zasažena nepatrně. Použití vibrace na ploše těla se navodí intenzivní pocit v nosných částech těla a kloubech (požití malých vibrátorů).

Tyto zkušenosti zdravý jedinec získává při plazení, lezení, chůzi, běhu, skoku a uchovává si je v paměti – dítě s těžkým postižením nemá tyto zkušenosti.

Vestibulární podněty

- ▶ Vestibulární podněty zprostředkovávají člověku s těžkým postižením informace o poloze v prostoru, o pohybu celého těla v prostoru, jsou v těsném spojení se zpracováním informací z vizuálních vjemů. Přiměřený vestibulární podnět zřetelně působí na stabilitu držení těla.
- ▶ Vestibulární podněty se nabízejí v mírnější podobě, než zdravým dětem – pohyb na terapeutickém válci, míči.
- ▶ **Somatické, vibrační a vestibulární podněty se vztahují k nejranějším a nejelementárnějším formám vnímání (navázání na časné a elementární zkušenosti). Tyto tři základní podněty dodávají klid, jistotu a bezpečí (objímání).**

Čichové a chuťové podněty

- ▶ Určité čichové a chuťové počitky má již plod v prenatálním vývoji, jsou důležité i po narození, představují jak možnost komunikace, tak interakci s matkou. Děti s těžším postižením přijímají čichové podněty s velkým zájmem.
- ▶ Pedagogicko–psychologickým úkolem je postarat se o vnímání různých podnětů, soustředit se na ně a zpracovávat je.

Sluchové a zrakové podněty

- ▶ Podněty musí být adekvátní vývojovému stupni dítěte. Vnímání běžných zrakových a zvukových podnětů je pro dítě s těžkým postižením složité, nesrozumitelné. Zrakové a sluchové podněty musíme dítěti předkládat vyčleněné a s kontrastem ticha. Vhodné je zvukové podněty kombinovat s pohybem nebo dotykem.
- ▶ Zrakové podněty, předměty nabízíme na kontrastním pozadí, od kterého se musí výrazně odlišovat.

Komunikační a sociálně- emocionální podněty

- ▶ Rané formy komunikace mají pravděpodobně charakter stimulace (interakce mezi matkou a dítětem).
- ▶ Možnosti navázat tuto komunikaci u obou redukuje postižení dítěte.
- ▶ Lidský hlas, obličej, chování, dotek, pohyb jsou součástí celkového společného jednání, nemohou se oddělit od ostatních aktivit.
- ▶ Nutnost dodržovat požadavek celistvosti.

Bazální stimulace

- ▶ Prostřednictvím BS se podařilo překročit hranice „nevzdělavatelnosti“ u osob s těžkým postižením, každý člověk je schopen vstoupit do procesu interakce se svým okolím, jsou to osoby s vlastní dynamikou rozvoje, potřebují podněty a interakci, mohou se vyvíjet, žít svůj vlastní život, ale jen pomocí interakčního partnera.

Didaktická koncepce pro podporu vzdělávání dětí a žáků s těžkým zdravotním postižením

- ▶ Bazální podpora vychází z dětského vnímání a pokouší se umožnit interakci mezi jedincem a jeho prostředím.
- ▶ BP zajišťuje jedinci příjemné tělesné pocity jako základní požadavek pro zpřístupnění okolí.
- ▶ BP zprostředkovává zážitky těla, tělo je první a nejdůležitější oblastí pro učení.
- ▶ BP se uskutečňuje pouze na základě pozitivně pociťovaného emocionálního vztahu a obsahuje základní interakční a komunikační podporu.

Didaktická koncepce pro podporu vzdělávání dětí a žáků s těžkým zdravotním postižením

- ▶ Bazální podpora by se měla realizovat v průběhu aktivit pravidelně se opakujících během celého dne.
- ▶ Bazální podpora usiluje o vybudování dalšího rozšířeného kontaktu jedince s okolím.
- ▶ Vymezení okruhu osob k využití metody:

Děti nepřekračují úroveň zdravého kojence ve věku 4–6 měsíců v oblasti komunikace, vnímání (percepce), funkce rukou, postavení těla a pohybu.

Počítače, výukové programy

- Využití v rámci edukace– čtení, psaní, počítání, smyslová, řečová výchova, věcné učení, rozumová výchova, rozvoj jemné motoriky.
- Prostředek komunikace s okolím.
- Volnočasové aktivity.

Počítače, výukové programy

- Využíváním ICT dochází kvalitativně i kvantitativně k podpoře možnosti vzdělávání žáků s těžším stupněm postižení.
- Názornost a rozmanitost výuky, motivace žáků k získávání nových vědomostí a dovedností, stimulace k lepším výkonům, přispívá k tvorbě konkrétních názorných představ, posiluje obrazotvornost, hravou formou napomáhá k procvičování a zapamatování učiva.

Počítače, výukové programy

Využití:

- ▶ Příprava individuálních úkolů.
- ▶ Dodatková práce pro žáky s rychlejším tempem.
- ▶ Kontrola a hodnocení vypracovaných úkolů.
- ▶ Výukový program může přejímat různé funkce učební pomůcky.

Počítače, výukové programy

- Výkonné počítače, s větším monitorem (LCD, dotykové monitory).
- Speciální klávesnice, větší klávesy.
- Speciální myši, velkoplošná externí tlačítka.
- Speciální programy s hlasovými povely a zvuky.

Počítače, výukové programy

Výukové programy:

- ▶ Dětský koutek 4, 5, Pexeso – věcné učení, rozumová výchova.
- ▶ Brebta, Naslouchvej a hraj si, Soví galerie, Soví ZOO – řečová výchova.

Alternativní a augmentativní systémy

VOKS

Aromaterapie

Hraniční metody

- Ergoterapie
- Canisterapie
- Hipoterapie